

munkafüzet

9

TÖRTÉNELEM

A KÖZÉPISKOLÁK SZÁMÁRA

Csuszó Sándor
Kozma Géza
Lovrity Andrea

TÖRTÉNELEM

A KÖZÉPISKOLÁK SZÁMÁRA

9

munkafüzet

Harmadik, változatlan kiadás
Mozaik Kiadó – Szeged, 2017

Útmutató a munkafüzet használatához

A 9. osztályos történelemtankönyvhöz készült munkafüzet az új ismeretek rögzítésében, azok alkalmazásában, rendszerezésében, gyakorlásában nyújt neked segítséget. Azért érdemes megoldanod e feladatokat, mert egyrészt közben felidézed és könnyebben megjegyzed az adatokat, az összefüggéseket, másrészt mert a munkafüzetben az írásbeli érettségig előforduló feladattípusokkal találkozol, és így már a középiskolai tanulmányaid kezdetétől segítsz az érettségire való felkészülésben.

Az egyes leckékhez tartozó feladatsorokkal áttekintheted az óra anyagát. Tipikus feladat a fogalmak és adatok megadott szempont szerinti táblázatba rendezése, a folyamatábra kiegészítése, az irányított kérdésekkel történő forráselemzés, a vaktérkép kitöltése, a hibakeresés és annak javítása, valamint a kép- és fogalom-felismerés. Egyes leckék lehetőséget nyújtanak gyűjtő- vagy kutatómunkára, ezekhez ilyen jellegű feladatokat is kapcsolunk.

A munkafüzetben kaptak helyet az összefoglaló feladatsorok is, melyek a témazáróra való felkészülésben segítenek: újra átgondolhatod, nagyobb összefüggésbe helyezve rendszerezheted ismereteidet.

Jó munkát kívánunk:

A Szerzők

AZ ÓKORI RÓMA

Róma a királyság és a köztársaság korában

1. Írd be a vaktérképbe a megadott városok, területek számát a megfelelő helyekre!

1. Róma;
2. Campania;
3. Sardinia;
4. Etruria;
5. Sicilia;
6. Samnium;
7. Corsica;
8. Latium

2. Egészítsd ki a plebejusok jogegyenlőségéért folytatott küzdelemről szóló forrást a tanult adatokkal! Ha nem emlékszel, keresd meg a szöveget a tankönyvben!

Kr. e. -ben a nép kivonult a Mons Sacerre [Szent Hegy]. Ezután tárgyalni kezdtek a megbékélésről, és elfogadták a föltételeket, hogy a népnek legyenek meg a maga sérthetetlen tisztviselői. Némely történetíró szerint ott hozták meg a törvényt. Bizottságot küldtek ki-ba, meghagyván nekik, hogy másolják le Solon híres törvényeit. Róma alapítása után a-dik esztendőben [Kr. e. 451–450-ben] a törvények megszerkesztésének szentelték munkájukat; (..... törvénytábla). Kr. e.-ben és törvényt terjesztett elő a földbirtok nagyságának korlátozásáról; ez megtiltja, hogy bárkinek is iugerumnál nagyobb földje legyen; Kr. e. 326-ban a szabadságnak szinte új korszaka köszöntött be: megszüntették az rabszolgává tételét. (Livius: A város alapításától)

3. a) Írd le a meghatározás mellé a fogalmakat!

A hivatalnokok irányítói, a hadsereg vezetői, kezdetben bíraskodtak is:

Kisbirtokos parasztok, kézművesek, kereskedők, politikai joguk nincs:

Nagy veszély esetén választott, teljhatalommal rendelkező hivatalnok:

A társadalom politikai jogokkal rendelkező nagybirtokos rétege Rómában:

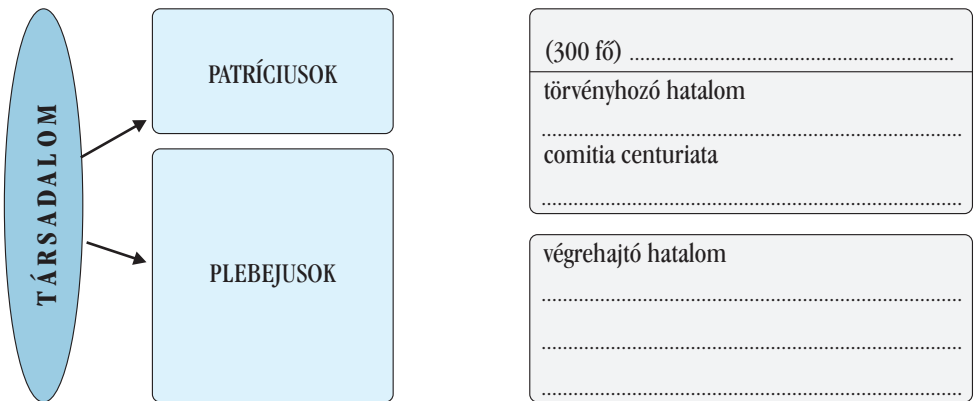
A népgyűlési határozatokat jóváhagyó testület:

Vétó joggal rendelkező hivatal:

Lakóhely alapján összeülő népgyűlés:

Származás alapján összeülő népgyűlés:

b) Az előbbi fogalmakat írd az ábra megfelelő helyére!

c) A társadalmi csoportokat kösd össze azokkal a hivatalokkal, amelyeket a Kr. e. 5. században betölthettek!

4. Írd a táblázat megfelelő rovatába a következő adatok betűjelét!

- a) a babiloni fogság; b) a buddhizmus születése; c) a méd állam megszületése; d) a ninivei könyvtár szervezése; e) a perzsa birodalom kiépülése II. Kúrosz alatt; f) Asszíria virágzása; g) Drakón írásba foglalja a törvényeket; h) az első olimpiai játék; i) etruszk királyok kora Rómában; j) a királyság bukása Rómában; k) Kleiszthenész reformjai; l) Róma mitikus alapítása

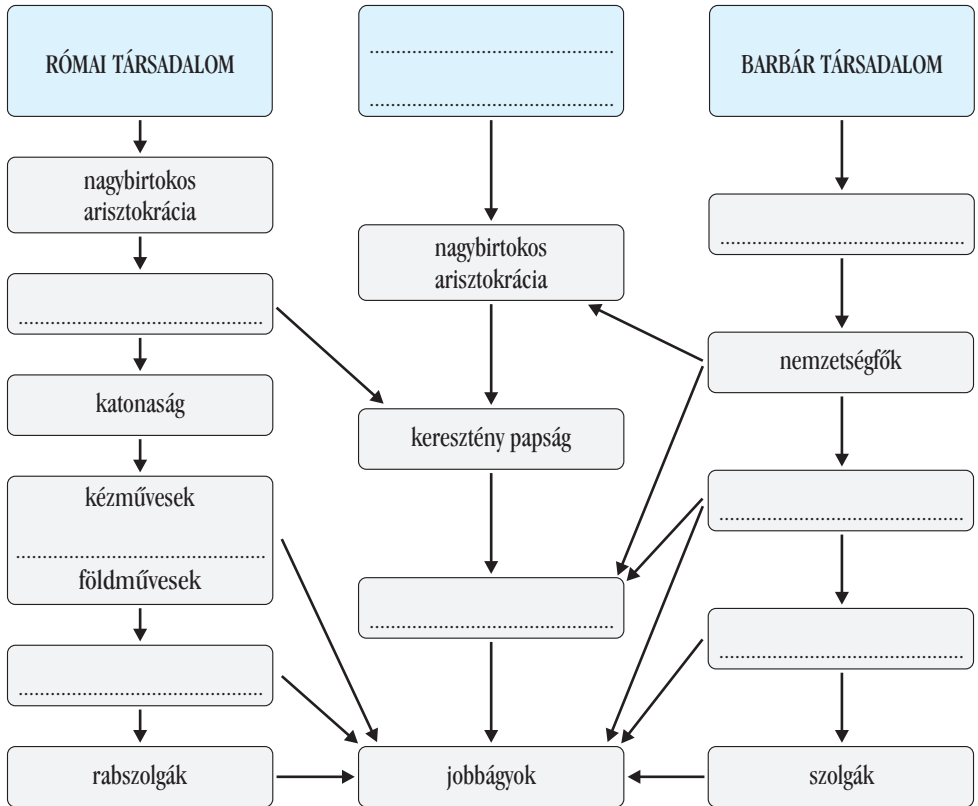
Évszázad	Róma	Görögország	Közel-Kelet	Perzsia	Távol-Kelet
Kr. e. 8. század					
Kr. e. 7. század					
Kr. e. 6. század					

A KORAI ÉS AZ ÉRETT KÖZÉPKOR

Nyugat-Európa gazdasága és társadalmá

1. a) Folytasd az ábra kitöltését a megadott kifejezésekkel!

colonusok; katonai kíséret; kereskedők; keresztény papság; középkori társadalom; közrendűek; lovagok; törzsfők

b) Mely társadalmi csoportok semmisültek meg részben vagy egészben? Miért?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Állapítsd meg, melyik forrásból következettünk az állításokra!

- a) [...] *Én, Hlothhere, Kent népének királya, lelki üdvömért neked, Brihtwoldnak és kolostorodnak földet adományozok Thanetben, [...] valamennyi tartozékával, szántókkal, legelőkkel, mocsarakkal, kis erdőkkel, lápokkal, halászhelyekkel. [...]* (**Hlothhere király adománya Brihtwold apátnak, 679**)
- b) [...] *robotot teljesítsenek, fát vágjanak, vagy bármiféle ajándékot legyenek kötelesek adni. [...] Akarjuk, hogy [...] minden termésből a teljes tizedet adják meg azoknak a templomoknak, melyek birtokainkon vannak, [...] vadjainkat az erdőkben jól őriz- zék; a sólymokkal és karvalyokkal vadászást, amennyiben hasznunk van belőle, engedélyezzék. [...]* (**Capitulare de villis, 800 körül**)
- c) *Itt felsoroljuk mindazokat a szolgáltatásokat, amelyeket a parasztoknak Hurstbourne- ben teljesíteniük kell. [...] fel kell szántaniok 3 acrét [21 hold] a saját idejükben, és bevetni azt saját gabonájukkal, és behozni azt a földesúr csűrjébe saját idejükben. [...] Húsvétkor adniuk kell 2 anyajuhot 2 báránnyal [...]* (**Megállapodás a szolgálta- tásokról, 1050 körül**)

A parasztok kötelesek voltak robotot teljesíteni.

Az egyháznak tizedet fizettek a földművesek.

A birtok szántókból, legelőkből, erdőkből, halászhelyekből állt.

Az erdők, a legelők és a vizek közös használatú területek voltak.

Az erdőkben mindenki vadászhatott.

A parasztoknak ajándékot is kellett adni uruknak.

3. A meghatározásokhoz írd be a megfelelő fogalmat!

- a) Öröklődő, örökíthető hűbértok:
- b) A jobbágyot terhelő kötelező munkajáradék:
- c) A földesúr kezelésében levő föld:
- d) Az ugar és a szántó évenkénti váltogatása:
- e) Adománybirtokért katonai szolgálatot vállaló személy:
- f) Az egyháznak fizetett jobbágyi adó:
- g) A pihentetett, bevetetlen szántó:
- h) Egymással hűbéri viszonyban állhatnak:
- i) A feudális társadalomban a hűbériségből kimaradó csoport:

Szent László és Könyves Kálmán

1. Az alábbi feladat I. László törvényeivel kapcsolatos. Párosítsd a törvény szövegéhez a megadott intézkedéseket!

a keresztény hitélet erősítése; a magántulajdon védelme; a kóborlás büntetése; a pogány szokások büntetése; a bíróságok szerepének növekedése

Ha valaki szökött rabszolgáját, vagy bármely elveszett dolgát akarja megkeresni, senki se akadályozza őt ebben.

Ha főembereknek bármilyen rokonát lopás bűnében találják az egy tyúk értékén túl, semmiképpen se [...] védhesse meg őt közülük senki.

Ha valaki vasárnapokon vagy a nagyobb ünnepeken nem megy az ő kerületének egyházába, verésekkel javítsák meg.

Akik pogány szokás szerint kutak mellett áldoznak, vagy fákhöz, forrásokhoz és kövekhez ajándékokat visznek, bűnükért egy ökörrel fizessenek.

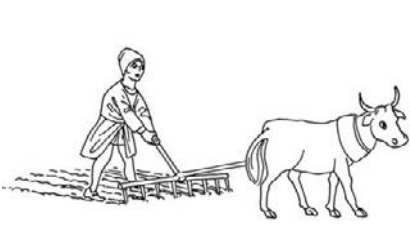
Ha a bíró a rabszolga orrát nem vágja le, vagy a szabadot nem akasztja fel, vesszen el mindene, [...] s magát a bírót adják el.

2. Döntsd el, hogy az alábbi állítások Szent Lászlóra (L), Könyves Kálmánra (K) vagy mindkettőjükre (M) vonatkoznak-e!

- Törvényei enyhébben ítélik meg a tolvajlást.
- Elfoglalta Horvátországot.
- Az ellene lázadó Álmost és fiát, Bélát megvakíttatta.
- Visszaverte a kun támadást Erdélyben.
- Törvényei védik a magántulajdont.
- Uralkodása alatt avatták szentté István királyt, Imre herceget és Gellért püspököt.
- Felvette a Horvátország és Dalmácia királya címet.
- Trónra kerülésekor pápapárti, majd császárpárti külpolitikát folytatott.
- Törvényei igyekeztek gátat szabni a kóborlásnak.
- Megszüntette a hercegség intézményét, a távoli részek irányítását tisztviselőkre bízta.
- Törvényei megtiltották a pogányságot.
- Az első kereszties háború hadserege uralkodása alatt vonult át az országon.
- Törvényekkel erősítette a keresztény hitéletet és az egyháziak fegyelmét.

Mindennapok a középkorban

1. a) Hogyan kerül a kenyér az asztalra? Írd a képek alá a munkafolyamat nevét, majd állítsd sorrendbe őket! Segítségül megnevezzük őket: aratás; cséplés; fogyasztás; sütés; szántás; vetés.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- b) Milyen eszközöket használtak az egyes tevékenységi formákhoz?

aratás:

sütés:

cséplés:

szántás:

boronálás:

vetés:

- c) Nézz utána, milyen kenyeret fogyasztottak a középkorban (miből sütötték, hogyan készült stb.)!

.....

.....

.....

2. Válaszolj a képekhez tartozó kérdésekre!

a) Melyik társadalmi csoporthoz sorolhatók a képeken látható figurák?

- A) C)
 B) D)

b) Miről lehet őket felismerni? Nevezd meg konkrétan!

- A) C)
 B) D)

c) Milyen csoportjaik alakultak ki a középkor végére, a 15. századra?

- A)
 B)
 C)
 D)

d) Milyen társadalmi feladatuk volt?

- A)
 B)
 C)
 D)

e) Írj történelmi fogalmat a csoportokhoz!

- A) C)
 B) D)

TARTALOM

Bevezetés a forráshasználatba	4	A Bizánci Birodalom	52
I. ÓSKOR, ÓKORI KELET		A keresztény egyház a korai középkorban	54
Bevezetés a történettudományba	5	Az arab világ és az iszlám kialakulása	56
Az őskor	7	A kereszténység és az iszlám	58
Az ókori keleti államok	8	Gazdaság és társadalom	
Az ókori keleti államok társadalma, államszervezete	9	a 11–13. században	59
Az ókori Kelet kultúrája	10	Az egyház a középkorban	61
Az ókori Közel-Kelet vallásai	11	A pápaság és a császárság	
India és Kína vallásai	12	a 11–15. században	62
Forráselemzés	13	A rendi állam kialakulása	63
Összefoglalás	14	Nyugat-Európa válsága	65
II. AZ ÓKORI HELLÁSZ		A lengyel és a cseh rendi állam	66
Mükéné, a polisz születése	16	Kelet-Európa és a Balkán	67
Spárta	18	Az oszmán hódítás irányai	68
Az athéni demokrácia kialakulása	19	Összefoglalás	70
Az athéni demokrácia intézményei, működése	21	V. MAGYAROK A 15. SZÁZADIG	
A görög–perzsa háborúk	23	A magyarok vándorlása	72
A makedón állam	25	A honfoglalás és a kalandozó magyarok	73
A demokrácia	26	Géza és Szent István	75
Összefoglalás	27	Szent László és Könyves Kálmán	77
III. AZ ÓKORI RÓMA		Az Aranybulla kiadása	78
Róma a királyság és a köztársaság korában	29	Az Aranybulla (forráselemzés)	80
A hódító háborúk	31	A tatárjárás. Az utolsó Árpádok	81
A köztársaság válsága és a reform- kísérletek	33	Az Anjou-kor	82
A polgárháború és Iulius Caesar egyeduralma	35	Luxemburgi Zsigmond uralkodása	83
Augustus principátusa	36	A magyar városfejlődés korai szakasza	85
Az isteni Augustus viselt dolgai	38	A Hunyadiak kora	86
A császárkor: principátus, dominatus	39	Gazdaság és társadalom	
A keresztény vallás tanításai	41	a 11–15. században	87
A kereszténység története az ókorban	43	Összefoglalás	88
A népvándorlás. A Nyugatrómai Birodalom bukása	44	VI. AZ ANTIKIVITÁS ÉS A KÖZÉPKOR KULTÚRÁJA	
Összefoglalás	46	A görög hitvilág, görög kulturális emlékek	90
IV. A KORAI ÉS AZ ÉRETT KÖZÉPKOR		Római vallás, római kultúra	92
Nyugat-Európa gazdasága és társadalma	48	Római hétköznapiak	94
Nyugat-Európa: a frankok	50	Antik tudomány	96
		Antik filozófia	98
		Pannónia római kori emlékei	99
		A kora középkor kultúrája	101
		Az érett középkor kultúrája	103
		A középkori magyar műveltség	105
		Mindennapok a középkorban	107
		Összefoglalás	109